

سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

کلام امیر علی علیه السلام آموزش مفاهیم نهج البلاغه

پایه دوازدهم متوسطه دوم گروه با آسیب شنوایی

علی علیه السلام

کلام امیر

معاونت آموزشی، پرورشی و تربیت بدنی

سال تحصیلی ۱۴۰۵ - ۱۴۰۴

کلام امیر علی علیه السلام آموزش مفاهیم نهج البلاغه

پایه دوازدهم متوسطه دوم گروه با آسبب شنوایی

معاونت آموزشی، پرورشی و تربیت بدنی

سال تحصیلی ۱۴۰۵ - ۱۴۰۴

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

کلام امیر

علی علیه السلام آموزش مفاهیم نهج البلاغه

پایه دوازدهم متوسطه دوم گروه با آسیب شنوایی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	 مقدمه
۲	 آشنایی با نهج البلاغه
۴	 عدالت اجتماعی
۶	 تکلیف گرایی و وظیفه دینی
۷	 تقوا و اخلاص
۹	 تکلیف دینی
۱۰	 آزادی دینی
۱۳	 منابع

نهج‌البلاغه گنجینه‌ای از سخنان زیبا و حکیمانه امام علی(ع) است؛ سخنانی که با گذشت قرن‌ها هنوز هم تازه و راهنمای زندگی ما هستند. در این کتاب، امام علی(ع) درباره موضوعاتی مانند دوستی، امانت‌داری، کارهای خوب و بد، عدالت و مهربانی با مردم صحبت کرده‌اند.

خدا را شکر می‌کنیم که فرصت داریم در کنار خواندن قرآن کریم، با کتاب گران‌قدر نهج‌البلاغه نیز آشنا شویم. سخنان امام علی (ع)، سرشار از دانایی، محبت و هدایت است و می‌تواند چراغ راه زندگی ما باشد. همان‌گونه که قرآن کریم راه درست بندگی و انسانیت را به ما نشان می‌دهد، نهج‌البلاغه نیز ما را با شیوه‌ی درست رفتار، گفتار و اندیشه آشنا می‌سازد.

امام علی (ع) نمونه‌ی کامل ایمان، عدالت و مهربانی است و اگر ما سخنان ایشان را بخوانیم و در زندگی خود به کار ببریم، می‌توانیم انسان‌هایی بهتر و خدادوست‌تر شویم.

نوجوانان عزیز! شما در بهترین دوران زندگی خود هستید؛ دورانی که می‌توانید دل و جانتان را با نور قرآن و کلام امام علی (ع) روشن کنید و آینده‌ای درخشان بسازید.

آشنایی با نهج البلاغه

پیامبر(ص) فرموده است: "زینت دهید مجالس خود را با یاد و نام امیرالمؤمنین علی(ع)".
امام علی(ع)، امام اول ما شیعیان است. امام علی (ع) کسی است که توسط پیامبر (ص) به عنوان برادر و جانشین خود معرفی شد. او الگوی مناسبی برای مسلمانان شد. و ما می توانیم از سخنان با ارزش ایشان در زندگی کمک بگیریم.

امام علی (ع) در طول عمر خود سخنان زیبا و دلنشینی برای مردم داشتند که یکی از دانشمندان بزرگ اسلام به نام شریف رضی که در سال ۳۵۹ هجری در بغداد به دنیا آمده بود به دلیل علاقه ی زیادی که به امام علی (ع) داشت در طول ۲۰ سال سخنان ایشان را جمع آوری کرد و در این راه سختی زیادی کشید و تصمیم گرفت سخنان امام علی (ع) را در یک کتاب به نام نهج البلاغه به مردم معرفی کند. بعضی از عالمان دینی به نهج البلاغه "آخ القرآن" یعنی برادر قرآن می گویند. یعنی همان طور که قرآن، کتاب آسمانی ما مسلمانان است و عمل کردن به دستورات آن موجب سعادت ما در دنیا و آخرت می شود، کتاب نهج البلاغه هم می تواند در کنار قرآن راهنمای خوبی برای ما انسان ها باشد.

معنای نهج البلاغه:

آیا می دانید نهج البلاغه به چه معناست؟ نهج البلاغه یک کلمه ی عربی است.

نهج یعنی: راه و روش

بلاغه یعنی: سخن روشن و واضح

نهج البلاغه یعنی راه و روش زیبا سخن گفتن و خوب حرف زدن.

نهج البلاغه همانند قرآن کریم، کلامی دلنشین و بی نظیر دارد.

۲

علی پیامبر

کلام امیر

آموزش مفاهیم نهج البلاغه پایه هفتم
متوسطه اول گروه با آسیب شنوایی

<https://linklick.ir/dl/hash/sHPsNdRDNU3Aa0z1>

کتاب نهج البلاغه دارای چند بخش است؟

شریف رضی در کتاب نهج البلاغه سخنان زیبایی امام علی (ع) را در سه بخش آورده است:

فصل اول: شامل خطبه ها یا سخنرانی های امام علی (ع) می باشد.

فصل دوم: شامل نامه های سیاسی - اخلاقی و نظامی می باشد.

فصل سوم: شامل حکمت ها یا جمله های کوتاه و پر معنی امام علی (ع) می باشد.

در نهج البلاغه درباره ی موضوعات مهمی صحبت شده از جمله :

- خداشناسی و ایمان

- نماز، دعا و بندگی

- اخلاق خوب و رفتار درست

- راستگویی و امانت داری

- عدالت، دوستی، علم و آگاهی

چرا باید نهج البلاغه را بخوانیم ؟

نهج البلاغه به ما کمک می کند:

- بهتر خدا را بشناسیم.

- رفتار خوب را یاد بگیریم.

- راه درست زندگی را پیدا کنیم.

- با مردم با ادب و احترام رفتار کنیم.

نهج البلاغه مثل یک چراغ است؛ راه درست زندگی را به ما نشان می دهد. هر چه نهج البلاغه را

بیش تر بخوانیم و با آن بیش تر آشنا شویم ، زیبایی هایش را بیش تر احساس می کنیم. مقام

معظم رهبری در این باره می فرمایند: "هر کس یک بار نهج البلاغه را بخواند می فهمد که چه

نکته های مفیدی دارد ، نهج البلاغه کتاب انسان سازی، تربیت و سعادت است. ..."

۳

علی برآمده

کلام امیر

آموزش مفاهیم نهج البلاغه پایه هفتم
متوسطه اول گروه با آسیب شنوایی

عدالت اجتماعی

«عدل» به معنای انصاف است. یعنی هر چه حق شخص است به او داده شود. عدالت در مفهوم اجتماعی خود به بیان استاد مطهری یعنی رعایت حقوق افراد. عدالت اجتماعی ارزشی است که با گسترش آن جامعه دارای شرایطی می‌شود که هر صاحب حقی به حق خود می‌رسد و کارهای جامعه با تناسب و تعادل [۱] در جایگاه شایسته خود انجام می‌شود. دین اسلام به برقراری عدالت خصوصاً از جنبه اجتماعی آن بسیار اهمیت داده است. خداوند در آیه ۲۵ سوره «حدید» برقراری عدالت را به عنوان هدف بعثت [۲] همه پیامبران معرفی کرده است.

حضرت علی علیه السلام در مورد حکومت و عدالت حساسیت بسیار زیادی داشته‌اند و هر کس نهج البلاغه را خوانده باشد به وضوح [۳] آن را در می‌یابد. شخصی از امیرالمومنین پرسید: «عدل بالاتر است یا بخشش؟» ایشان در جواب عدل را بالاتر دانستند و فرمودند عدل کارها را در مسیر درست طبیعی خود قرار می‌دهد، اما بخشش آن را از مسیر طبیعی خود خارج می‌کند.

[۱] با تناسب و تعادل: به اندازه مناسب

[۲] بعثت: به پیامبری انتخاب شدن

[۳] به وضوح: کاملاً آشکار

از نظر ایشان چیزی که می‌تواند تعادل جامعه را حفظ کند ، همه مردم را راضی نگه دارد ، به بدنه جامعه ، سلامت و به روح جامعه آرامش بدهد « عدالت » است.

ایشان در همه جای نهج البلاغه هدف اصلی حکومت اسلامی را ایجاد و گسترش عدالت اجتماعی معرفی می‌کنند و حتی آن را دلیل اصلی قبول رهبری مسلمانان از طرف خود می‌دانند.

در این زمینه به ابن عباس فرمودند: « به خدا سوگند این کفش کهنه بی‌ارزش را از حکومت بر شما بیشتر دوست دارم مگر آنکه بتوانم حقی را به صاحبش برسانم یا از باطلی جلوگیری کنم .»

و البته در این راه سختی‌های بسیار تحمل کردند اما تا لحظه شهادت برای رسیدن به این هدف که تشکیل یک حکومت اسلامی همراه با عدالت اجتماعی بود مبارزه کردند.

مرحوم کلینی آوردند گروهی از شیعیان خدمت امام آمدند و گفتند: « چه اشکالی دارد سهم ما را قطع کنی و همه سهم بیت المال را بین ثروتمندان و فرمانروایان تقسیم کنی تا آنها با تو همراه شوند و پایه‌های حکومت محکم شود؟» امام از این پیشنهاد ناراحت شدند و فرمودند: « برای پیروزی خود به کسانی که بر آنها حکومت می‌کنم ستم کنم؟ هرگز چنین نخواهم کرد و برای رسیدن به یک هدف درست از وسیله‌های گناه آلود و اشتباه استفاده نخواهم کرد، که این کار موافق با منطق اسلام است.»

بله دوستان امام علی علیه السلام برقراری عدالت اجتماعی را بالاترین عمل و رهبر عادل را بهترین و شایسته‌ترین بندگان خدا دانسته است. به بیان ایشان برقراری عدالت اجتماعی باعث رضایت مردم از حکومت، جلوگیری از شورش مردم و ایجاد امنیت در جامعه می‌دانند. به امید تحقق کامل عدالت اجتماعی در سایه رهبری تنها منجی بشریت.

تکلیف گرایی و وظیفه دینی

یکی از مفاهیم مهم دین ما «تکلیف» است و معنای آن انجام دادن کارهای خوب و دوری از کارهای بدی است که خداوند برای ما مشخص کرده است. پس تکلیف گرایی یک روش زندگی است. یعنی شخص قبل از هر کاری به این فکر کند که آیا آن کار نزد خداوند کار پسندیده و خوبی است یا برعکس کار زشت و ناپسندی است و سپس با توجه به جواب این سوال به آن کار اقدام کند. اگرچه این مفهوم به ظاهر ساده به نظر می‌رسد اما در بعضی مواقع بسیار سخت است و تشخیص درست و غلط بودن یک کار مشکل می‌شود چرا که هوای نفس همیشه ما را به بدی‌ها دعوت می‌کند و در بعضی موارد ما با گوش دادن به این دعوت درستی و نادرستی آن کار نزد خداوند را، در نظر نمی‌گیریم. از طرفی گاهی اوقات اصلاً نمی‌توانیم درست و غلط بودن کاری را تشخیص دهیم و این هم مشکل دیگری است و لذا برای تکلیف گرایی باید هم سلامت نفس داشته باشیم و بتوانیم بر وسوسه‌های دلمان غلبه کنیم، و هم قدرت تشخیص حق از باطل را داشته باشیم. که در دین ما به آن «قوه فُرقان» می‌گویند و این قوه فقط با ایمان عمل صالح و خوب و شناخت صحیح دین برای مومن به وجود می‌آید.

مثلاً مردی را در نظر بگیرید که در برابر پدر و مادر و همسر خود تکالیف وظایفی دارد. حالا بعضی اوقات اگر بین این تکالیف تضادی پیش بیاید انتخاب کار درست به سادگی نیست. در طول تاریخ بسیاری کسانی که ظاهراً دیندار بودند اما در زمان لازم نتوانستند تکلیف خود را به درستی انجام دهند. مثلاً در جنگ صفین بعضی مسلمانان با فریب عمر و عاص به حضرت علی پشت کرده و از ایشان اطاعت نکردند و این اشتباه سبب شد معاویه به عنوان امیر مومنان تعیین شود.

۶

علی بن ابی‌طالب

کلام امیر

آموزش مفاهیم نهج البلاغه پایه هفتم
متوسطه اول گروه با آسپه شنوایی

تقوا و اخلاص

تقوا: داندن و پرهیزگی، پند و اندرز، سنجش و سنجیدن

۱- اخلاص: اخلاص مهم‌ترین و اصلی‌ترین فضیلت اخلاقی (صفت خوب و پسندیده) است. اخلاص یعنی خالص کردن نیت و یقیناً خالص شدن نیت باعث عالی شدن عمل می‌شود. در واقع انسان مخلص بدون در نظر گرفتن مسائل مادی (پول، شهرت، قدرت، خانواده و...) فقط و فقط به تکلیف و وظیفه الهی خود عمل می‌کند و برای رضای خداوند حرکت می‌کند. اگر این نیت خالص برای کاری در انسان ایجاد شود رحمت و کمک الهی حتماً شامل حالش خواهد شد.

حضرت علی علیه السلام در بسیاری موارد با وجود خطرات زیاد با اخلاص و با همه وجود جان خود را برای اسلام به خطر انداخت.

نمونه‌های بسیاری از فداکاری‌های مخلصانه ایشان در تاریخ وجود دارد.

مثلاً در یوم الدار (روزی که پیامبر آشکارا پیامبری خود را اعلام کردند و بستگان خود را به دین دعوت کردند، حضرت علی اولین کسی بودند که دعوت ایشان را پذیرفتند) و یا لیلۃ المُبیت (شبی که حضرت علی به جای پیامبر خوابیدند تا ایشان به سمت مدینه حرکت کنند و در آنجا حکومت اسلامی تشکیل دهند) و یا در جنگ خیبر که حضرت با شجاعت مثال زدنی در قلع خیبر را از جای خود کردند و...

۲_تقوا: تقوا یعنی دوری از خطا، آلودگی، ناپاکی. یعنی دوری از پیروی کردن از هوس‌ها و گمراه شدن. یعنی از مسیر درست فاصله نگرفتن. یعنی دل سپردن به خط مستقیم و انجام تکلیف و وظیفه. تقوا شرط موفقیت در هر کاری است.

هر دانش‌آموز، کارمند، خانم خانه‌دار و.. هر کسی برای موفقیت در کارش باید تقوا داشته باشد و در خط مستقیم حرکت کند تا درگیر اشتباه هوس و.. نگردد.

تقوا برای کسی که در راه دین حرکت می‌کند یعنی رعایت کردن تکلیف دینی و دل ندادن به هوس‌ها و منحرف نشدن از راه خدا.

هرچه مسئولیت ما بالاتر باشد تقوای بیشتری لازم داریم تا بتوانیم به درستی آن مسئولیت را انجام دهیم.

از ابتدای تاریخ اسلام تا به امروز، نمونه افراد با اخلاص و با تقوا که توانستند به بهترین شکل به تکلیف و وظیفه دینی خود عمل کنند بسیارند. آنها با جان و مال خود دین اسلام را به ما رساندند و امروز مهم‌ترین تکلیف الهی ما حفظ این دین و رساندن آن به نسل‌های بعد است و این تکلیف انتظار است.

هر منتظر واقعی باید برای این تکلیف الهی تا حد امکان تلاش کند تا انشاءالله بتوانیم به ظهور نزدیک شویم.

تکلیف دینی

تکلیف یعنی کاری که خداوند از ما خواسته است.

- ◆ بعضی کارها واجب است (باید انجام بدهیم) و بعضی حرام است (نباید انجام بدهیم).
- ◆ انسان باید وظیفه‌اش را بشناسد و برای رضای خدا انجام دهد، نه برای منفعت شخصی.
- ◆ امام علی (ع) همیشه به تکلیف عمل می‌کرد، حتی اگر سخت بود.
- ◆ اخلاص یعنی کار را فقط برای خدا انجام دهیم، نه برای شهرت یا تعریف مردم.
- ◆ تقوا یعنی پرهیز از گناه و مراقبت از خود در زندگی.

مثال: وقتی وقت نماز می‌شود، وظیفه ما خواندن نماز است؛ حتی اگر خسته باشیم. یا وقتی کسی پولی پیدا می‌کند، باید آن را به صاحبش برگرداند. این عمل به تکلیف است.

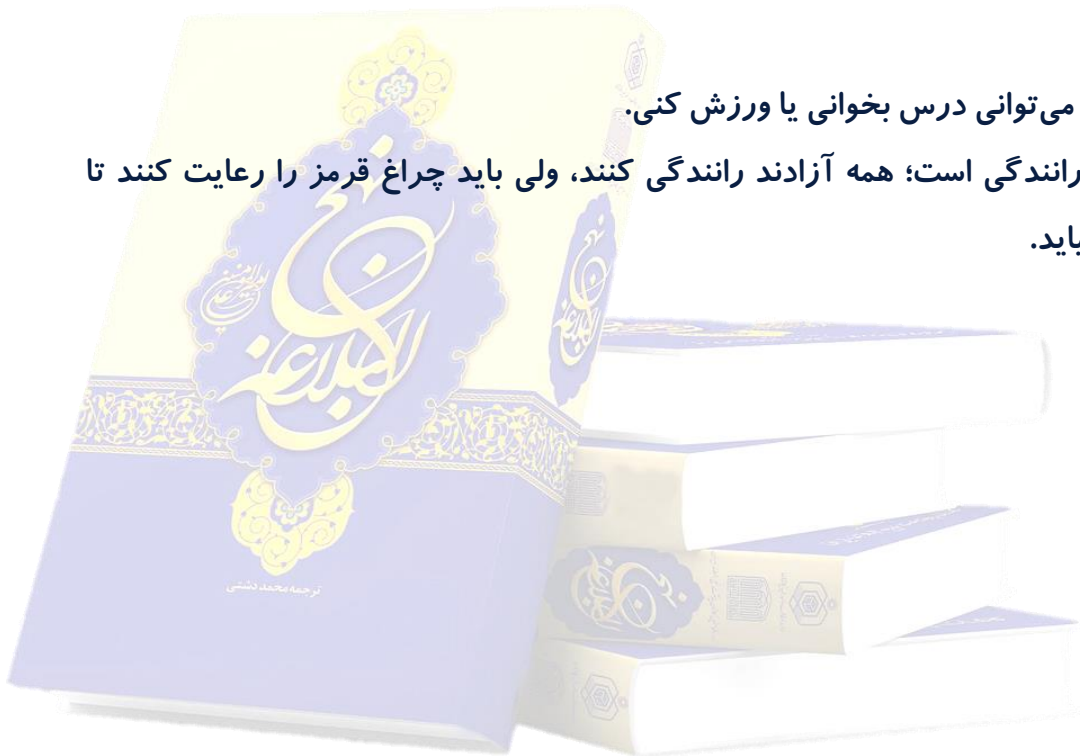

آزادی دینی

- ◆ خدا انسان را آزاد آفرید.
- ◆ آزادی یعنی انسان بتواند انتخاب کند.
- ◆ اما آزادی مطلق نیست؛ باید در چارچوب قانون الهی و اخلاق باشد.
- ◆ امام علی (ع) فرمود: « آزادی واقعی در تقواست. »
- یعنی اگر از گناه دوری کنیم، آزاد هستیم.
- ◆ کسی که اسیر شهوت و هوای نفس است، در واقع آزاد نیست.
- ◆ آزادی یعنی حق دیگران را هم رعایت کنیم.

مثال:

- آزادی یعنی می‌توانی درس بخوانی یا ورزش کنی.
- آزادی مثل رانندگی است؛ همه آزادند رانندگی کنند، ولی باید چراغ قرمز را رعایت کنند تا خطر پیش نیاید.

علی برادر

کلام امیر

آموزش مفاهیم نهج البلاغه پایه هفتم
متوسطه اول گروه با آسیب شنوایی

امام علی (ع) در نهج البلاغه سه اصل مهم را به ما یاد داد:

۱. عدالت = هر چیز در جای خود، هر کس به حق خود برسد.

۲. تکلیف = عمل به وظیفه، حتی اگر سخت باشد.

۳. آزادی = انتخاب درست همراه با رعایت حق دیگران.

ان شاء الله با عمل به این سه اصل زندگی عادلانه، مسؤله و آزادانه داشته باشیم.

۱۱

علی برادر

کلام امیر

آموزش مفاهیم نهج البلاغه پایه هفتم
متوسطه اول گروه با آسیب شنوایی

آزمون :

دانش آموز گرامی، روی لینک زیر بزن و به طور آنلاین در آزمون شرکت کن :

.

۱۲

علی برادر

کلام امیر

آموزش مفاهیم نهج البلاغه پایه هفتم
متوسطه اول گروه با آسیب شنوایی

- نهج البلاغه، سید شریف رضی ترجمه محمد دشتی. تهران: پیام عدالت. ۱۳۹۲
- نهج البلاغه، سید شریف رضی ترجمه عبدالمحمد آیتی. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی. ۱۳۷۸
- حکمت های نهج البلاغه جلد اول. محمد رضا هادی زاده. تهران: تابان. ۱۳۸۶
- واقعیت نگری در نهج البلاغه. بنیاد نهج البلاغه. تهران: تربیت ۱۳۷۰
- ولایت و رهبری در نهج البلاغه. مسلم قلی پور گیلانی. تهران: فروزش ۱۳۸۴
- گهر عمر . جواد محدثی. مشهد: آستان قدس رضوی ۱۳۸۷
- کتاب درسی تعلیمات دینی پایه دوازدهم سال تحصیلی ۱۴۰۵ - ۱۴۰۴

